

Brev hjemmefra - 3/25

Med hjuldamperen i «Crossing 200»

Innhold

Side 2 Info om foreningen

Side 3 Hilsen fra lederen

Side 4 Marianne Andresens pris

Side 5 Dette skjer i oktober

Side 7-19 Fra seilasen Lillehammer - Eidsvoll

Side 19 Ny utstilling «Ukjent landskap»

Side 21 Fra styrets arbeid

Side 22 Kønnbanduka 2025

Side 24 Siste sida

Norsk utvandermuseums venner - kontakt info

Adresse:

Ingrid Semmingsens veg 10
2312 Ottestad

Org. nummer:

921 202 830

Bank:

1800 13 44818

Vipps:

573823

Spørsmål til foreningen rettes til:

926 67 305 bjorin1002@gmail.com

Brev hjemmefra, redaksjonen – kontakt:

959 81 385 osyverin@gmail.com

Hjemside: utvandermuseet.no/venneforeningen

Facebook:

Utvandermuseets venner

Bli medlem i venneforeningen:

Send 250 kr (400 kr familie) på VIPPS eller bankgiro. Merk innbetalingen med *navn*, *telf.nr.* og *e-post*.

Medlemskontingenten er kr 250/år – Familiekontingent kr 400/år

Styret – (valgt på årsmøtet mars 2025)

Leder:	Björg-Karin Ringen	926 67 305	bjorin1002@gmail.com
Nestleder:	Nancy Louise Coleman	924 22 456	tootch@gmail.com
Kasserer:	Odd Hemma	909 31 247	ohemma@online.no
Sekretær:	Ola Syverinsen	959 81 385	osyverin@gmail.com
Styremedl:	Marit Gran	957 51 078	maritgran1954@gmail.com
Styremedl:	Kjell Henning Paulsen	928 38 647	paulsenkjellhenning@gmail.com
Styremedl:	Gunvor Brodal	913 80 332	gbrodal@online.no

Revisor: Andreas Sølvsberg

Valkomit : Einar H Volla og Odd Hemma

Representasjon i styret i Stiftelsen Norsk utvandermuseum og forskningssenter:

Representant: Leder Bj rg Karin Ringen

Vararepresentant: Odd Hemma

Representasjon til årsmøtet i Forbundet Norske Museumsvenner (FNM):

Representant: Leder Bj rg Karin Ringen

Redaksjonskomiteen:

Erling Hesjadalen og Ola Syverinsen

Styret oppfordrer alle til å verve medlemmer til venneforeningen – det trengs flere medlemmer og mer penger til aktiviteter sammen med museet. Alle er velkomne.

Innmelding kan gjøres ved å ta kontakt med styrets leder Bj rg-Karin Ringen på telefon: 926 67 305 eller på e-post: bjorin1002@gmail.com

Lederen

Vi har satt i gang noen store og flotte aktiviteter i anledning 200 års markeringen for organisert norsk utvandring til Amerika som har generert ytterligere aktivitet, masse samarbeid og produkter som artikler, hefter, digital informasjon i vår region, blant historielag, kommuner, frivillige lag og organisasjoner. Det har vært mer enn 3000 tilskuere til arrangementene 15., 25., 26., 28. og 29. juni.

Mjøsarrangementet: Vi samarbeidet med de fleste historielaga i kommunene langs Mjøsa, fra Lillehammer og Fåberg til Eidsvoll for å lage en historisk utvandringstur. Historielaga tok ansvaret for å lage opplegg på bryggene rundt folk som vandra ut fra sine distrikt. Hvert lag fant fram til folk som kunne spille utvandrerne. Utvandrerfølgene ble presentert, og publikum tok avskjed med dem, før de gikk om bord på hjuldamperen Skibladner. Båten gikk mot Eidsvoll og ble tatt imot av Eidsvoll historielag, som hadde planlagt en varm velkomst, og turen endte på Eidsvollsbygningen, der det var et opplegg rundt norsk demokrati i regi av Eidsvoll 1814 og Norsk Utvandermuseum.

Som et eksempel hadde kulturkontoret i Ringsaker kommune engasjert Hogne Moe som regissør for sitt opplegg, og historielaga inngikk et samarbeid med Ringsaker kultur skole, avdeling dans, som danset. Hogne Moe stod for musikkinnslag. Alle rollene i de to familiene ble spilt av frivillige. Tidsriktige kostymer ble laget av frivillige. Ringsaker kommune bevilga og midler til lydanlegg. Kommunen laget masse andre aktiviteter i Mjøsparken som passet for familier og folk i alle aldersgrupper. Det ble en festdag i kommunen.

Se mer om hele opplegget fra museets hjemmeside <https://utvandermuseet.no/historisk-opplevelsestur-med-skibladner>

Spelet: Vi har tatt initiativ og gjort nesten alt arbeidet med å få laget et historisk spel, «*4th of July – 17. mai*», ved Norsk utvandermuseum. Museet har lenge ønsket seg å arrangere et spel, men det har ikke vært kapasitet til å gå i gang med det. Framføringen av et spel får store ringvirkninger og genererer mere aktivitet ved museet. De antikvariske bygningene på museet inngår som kulisser i spelet, og spelet gir dermed nye perspektiv, utnyttelse og forståelse av bygningene på museet og menneskene som har levd i dem. Gjennom spelet settes bygningene inn i en større sammenheng og på den måten bidrar de til å skape en forståelse for hvordan nordmenn gikk fram for å tilpasse seg i det nye landet, hvordan de bygget samfunn og fellesskap og hvordan de brukte norske, demokratiske tradisjoner

I sin åpningstale på det siste møtet i den nasjonale jubileumskomiteén for Crossings 200, som ble avholdt 19. november på Sentralen i Oslo, trakk kulturminister Lubna Jaffery fram spelet som en av de viktigste hendelsene i 2025. Det var stor stas!

Vi vurderer nå om vi skal gå for nytt spel i 2026. Vi har erfaring, manus, kostymer, program, en skuespiller trupp og litt startkapital.

Men vi trenger at Anno, museet og dere vennene våre vil være med.

Omtale av selve spelet blir det mer om i neste utgave av *Brev hjemmefra*.

Vi ønsker å ta initiativ til årlige eller halvårslige samordnings- og planleggingsmøter mellom de som har vært involvert i disse prosjektene og vi vil invitere inn nye potensielle samarbeidspartnere f.eks. venneforeningene på alle museene i samme område; rundt Mjøsa, eller kanskje hele Innlandet. Vi vil invitere fylkeskommunen til å ha en rolle i organiseringen av samarbeidet.

Fylkeskommunen lyste ut ganske mye midler innenfor utvandringjubileets tema og det vil også være aktuelt å invitere de andre mottakere av støtte til samarbeid og erfaringsutveksling. Vi ønsker å videreføre det lærerike, nyttige og kreative arbeidet vi har jobbet med de siste årene og har erfart at gode ideer og engasjement har stor spredningseffekt og at det er både inspirerende og morsomt å jobbe sammen og lære av hverandre.

Björg-Karin

Skriv til bjorin1002@gmail.com

eller send **sms**

eller ring **926 67 305**

NUMV ble 13.september beæret med *Marianne Andresens pris* for sitt gode og store arbeid i 2025 med Utvandrer-spelet og Historisk utvandrer-tur med Skibladner. Prisskaperen overrakte sjøl prisen i en høytidelig seremoni på Akershus slott i forbindelse med Forbundet for norske museumsvenner sitt årsmøte. Marianne Andresen roste venneforeningens viktige arbeid i sin tale og

oppfordret oss til å stå på videre og ta mer plass i media. "Ikke vær blyge, dere har en viktig sak" sa hun. Leder i venneforeningen Björg-Karin framsto kanskje som litt blyg da hun ble overrasket med prisen. Det var en stolt og glad prisvinner som takket og ga uttrykk for at det var svært hyggelig at noen hadde lagt merke til det omfattende, krevende og tilfredsstillende arbeidet hele venneforeningen hadde gjort i jubileumsåret *Crossing 200*.

Prisen er i tillegg til en plakett, som er dekorert av Marianne Andresen, på kr 15 000 kr.

Marianne Andresen har lagt ned et stort arbeid og gitt mye støtte til det frivillige museumsarbeidet i Norge. Det er hennes håp at prisen skal fungere som en gnist og oppmuntring til frivillig lokal aktivitet, som forhåpentlig kan vokse etter hvert. Det er også ønskelig at prisen kan resultere i økt samarbeid mellom frivillige venneforeninger både lokalt og regionalt og bidra til erfaringsutveksling. Hvis mulig kan den bidra til å vise hvordan venneforeningen kan støtte opp under bærekraft og nytenkning av ressursbruk lokalt fremover.

Marianne Andresen har lagt ned et stort arbeid og gitt mye penger til det frivillige museumsarbeidet i Norge. Hun var med og startet Forbundet for norske museumsvenner i 1997 og

Venneforeningen for Norsk Folkemuseum i 1971.

Styret i venneforeningen har ikke tatt stilling til hva prispengene skal brukes til enda, men et samarbeid med venneforeninger i ANNO eller i Mjøsregionen vil bli vurdert sier Bjørg-Karin.

Vi teller ned til Leiv Erikson Day i New York!

Croosing 200 har vært litt av en reise å få være med på. Mange av dere bidro til at den historiske turen med Skibladner 15.juni ble særdeles vellykka, og det var vellykka og unike arrangement med stor oppslutning på Lillehammer, Moelv, Gjøvik, Nes, Brumunddal, Hamar, Atlungstad og Eidsvoll. Ja det har vært utrolig mange arrangement både før og etter og.

Vi på Norsk Utvandrermuseum og i Utvandrermuseets venneforening ønsker å fortsette dette samarbeidet og ønsker å invitere dere

til en samling på høsten hvert år slik at vi kan utveksle erfaringer og ideer. Dette blir altså det første av mange samlinger.

Restauration ankommer New York

9.okt.!På selveste Leiv Erikson Day, 9. oktober, ankommer Restauration New York, nøyaktig 200 år etter den opprinnelige seilasen. H.K.H Kronprins Haakon vil være til stede ved skipets høytidelige mottakelse. Folkefesten inkluderer minikonsserter med Astrid S og Ragnhild Hemsing Trio, litterære innslag med Lars Mytting, Edy Poppy og Mari Kanstad Johnsen, mulighet til å treffe mannskapet på Restauration og mye mer.

*Skipper og seilere på «Restauration» **Fun-chal - St. Marten:** Fra venstre, Oddvar Vatne, Cato Østerhus, Terje Haga, Nils Helge Golf, Aslak Bråtveit, Skipper Kjell-Morten Ronæs, Reidar Scott Østerhaug, Halvor Håvarstein.*

Foto: Restauration venneforening

Arrangementet i New York er kl 17.00-20.00 norsk tid. Vi har nå fått kontrabeskjed om at arrangementet ikke streames, og vil kunne være tilgjengelig tidligst kl 21.00. Så da starter vi kl 19.00 på museet

-Vi starter med en runde fra hvert historielag/sted, gjerne med film/bildeinnslag fra John og Eva Learn, gjerne all Crossing 200 aktivitet både før, under og etter 15.juni

- Vi orienterer hverandre om videre planer og diskuterer om det er noe vi kan og bør samarbeide om, og om vi skal møtes igjen høsten 2026

- Så blir det en kort omvisning i den nye utstillingen "Ukjent landskap" og mulighet for å se noen av kostymene fra Utvandrers pelet.

- Så avslutter vi med litt servering og snakk om framtidige planer, og har du noe tema vi bør snakke om, så si fra.

- Vi regner med at vi er ferdig ca kl 21.00 og at vi drar hjem og ser arrangementet i New York. Det blir litt enkel servering, så da vil vi ha påmelding innen 7.okt, slik at vi kan be regne dette.

Det spøker på Utvandermuseet 31.oktober!

Husk at du også i år kan bli med på en Halloween-feiring utenom det vanlige for hele familien. Ta kontakt og kjøp billetter. Følg fakkelløypa og møt på spennende aktiviteter i historiske omgivelser. Arrangementet passer for aldersgruppen 4 til 100 år. Men kle deg godt. Ha gjerne ull under kostyme og en jakke med.

- Trick or treat i historiske hus - hvem åpner når du banker?
- Hva er egentlig Halloween - to rare damer forteller en irsk historie om en hodeløs ritter! Grøss og gru.
- Stort heksebål
- Ingvalson's Café selger skrekkpannekaker
- Og selvfølgelig: Halloween- godteri til alle barn som deltar!

Beskjed fra redaksjonen: Takk til alle som har bidratt med bilder for å dokumentere denne seilasen. Bjørg-Karin har bidratt med flest. Bare der andre har bidratt, er det kommentert spesielt.

Først fra Lillehammer brygge:

Skibladner på veg inn til Lillehammer tidlig på morgenen 15.juni for å ta med spente reisende

Mange møtte opp på brygga i Vingnes for å ta farvel med Augusta Charlotte Laumann, 17 år gammel. Dette skjedde som tidligere nevnt allerede 11.mai 1837. Hun dro for å undersøke forholdene i USA for foreldrene som dro etter henne en tid senere. Hun dro nok egentlig med en ferdabåt. I 1839 tok hun imot resten av sin familie Grete og Joseph Laumann med 7 barn og familien Marie og Lars Holo fra Ringsaker da de ankom New York. Hun hjalp dem videre i det nye landet både praktisk og økonomisk.

På brygga ble det en aldri så liten «seremoni» der flere fortalte om bakgrunnen for reisen, om alle farer på reisen, og lykkeønskninger før Augusta steg om bord på dekk og vinket tilbake. Alle de andre som også hadde bestilt billett på reisen til Eidsvoll fulgte etter. Alle vinket de farvel fra dekk og så landskapet ved Vingnes «for aller siste gang» - lot de som.

17-årige Augusta Lauvmann reiste alene fra Lillehammer i 1837

Filmmann John Learn laget innslag til sin film om norsk kultur i Amerika og hadde med 3 skuespillere fra Lillehammer sammen med Augusta Lauvmann spilt av Annika Brenn fra teatergruppa Herman Wergelands minne

Familien Bjørg Owern reiste fra Lillehammer

Olav Veka og Nancy Coleman

Bjørg-Karin og Olav Foto: Nancy Coleman

Fra Gjøvik brygge:

Familien Tostensen Gullord var 3 generasjoner som reiste fra Biri 22.mai 1849. Finn Brobakken (t.h.) er familieoverhodet Ole Tostensen Gullord (61)

Det var litt tungt å få i gang samarbeid med historielaget i gang, men da superfrivillig Ellen Sagenes kom på banen begynte ting å skje. Hun fikk med seg Vegard Larsen fra bygruppa i historielaget, lokalhistoriker Torvild Sveen som også var varaordfører, Kari-Anne Fekjær og Anne Myhre.

Ellen skriver: Vi hadde en stor familie å befolke. Familien Tostensen Gullord besto av 3 generasjoner og 10 personer. Marte Elton var til god hjelp med dette. Hun var også med på turen som reisende. På selve arrangementet var Randi Hauge konferansier. Og

vi leide kjørekar med hest og vogn. De var supergode og autentiske. Innslaga våre under arrangementet var Gjøvik spelmannslag, Kapp blanda kor, Torvild Sveen som fortalte om utvandringen fra vårt distrikt, og etter at utvandrerne hadde gått ombord, sang Ann Jeanett Aasen «Minner av et hav», fra utvandrerfilmen, akkompagnert av Rune Bakkelund. Vi kunne nok ha ønsket oss litt mer publikum, det kom kanskje 30-40 stk. men stemningen var god og vi fikk komme under tak på restauranten da

det kom en voldsom regnskur, mens vi venta på Skibladner.

Vi fikk 20 000.- i støtte fra kommunen og det greide vi å holde oss innenfor. Det ble skarve 2000 til venneforeningen også.

Vi som var med på båtturen, var veldig fornøyde. Det ble litt travelt mellom Hamar og Evjua, men ikke lett når så mye måtte endres i siste liten pga lav vannstand. Vi som var med hele veien var imponert over avslutningen i kirka på Eidsvoll. Og vi hadde en riktig hyggelig tur hjem med toget.

Hennie Mikaelsen, Teodor Nordseth og Stine B. Lersveen spiller tre unger som ville være med på seilasen, Even(6), Ole(9) og Regine(10) Tostensen Gullord,

Ellen Sagenes som bare en reisende Berthe Evensdatter (t.v.) og Kari-Anne Fekjær som Randi Pedersdatter Gullord fra Biri. Reiste fra Gjøvik. Her rast på Hamar.

Hele utvandrerfamilien fra Furnes med en del reisegods på handkjerra. Fra venstre Asbjørn Røsbak som Hans Iversen 48 år, Marius Røsbak Hanssen som sønnen Johannes 22 år, Kristina Brodal Syversen som kona Alis Nielsdatter 50 år, Mathilde Jøråndstad Løvoll som dattera Maria 19 år, Mina Fridtun Bratengen som dattera Gunnor 13 år, Maud Groseth som dattera Agnete 9 år og Tuva Smestad Williksen som dattera Lisbet 16 år.

Foto: Irene Sofie Brodal

Utvandret fra Furnes til Amerika 1850 – Del 2

Det første utvandrerfølget fra Furnes ble vekket til live i løpet av våren. Det startet med en leteaksjon for å finne personer som var villig til å spille de sju medlemmene i familien til Alis og Hans Iversen fra Nerkvern. Helt enkelt var det ikke, men det lykkes til slutt. Disse sju ble utstyrt med tidsriktig kostyme før den store reisedagen 15. juni. Siden det ble gjennomført en strikedugnad i Utvandermuseets venneforening så var det strikkesjal nok til alle fem damene og klær ellers kunne heldigvis lånes fra utvandrerspelet ved hjelp av felles kostymeansvarlig, Gunvor Brodal.

Arrangementet i Brumunddal var et samarbeid mellom Veldre historielag, Furnes historielag og Ringsaker kommune ved kulturkontoret.

Fra programmet på Skiferplassen i Mjøsparken. Fridthjof Tokstad Platou fra Veldre historielag som konferansier til venstre og så utvandrerfølget fra Furnes foran storskjermen.

Foto: Ringsaker kommune

Kulturkontoret engasjerte Hogne Moe til å sette sammen et variert program som ble framført på Skiferplassen i Mjøsparken. I tillegg til informasjon om utvandrerne var det sang, musikk og dans.

Etter programmet bega utvandrerne seg ut på den lange reisen mot Amerika. Første etappe skulle gå med Skibladner sørover. Dessverre var det for lite vann ved brygga i Brumunddal og alternativ reisemåte ble veteranbuss til Hamar for å komme om bord på Skibladner der. Turen gikk så til Evjua på Toten der det ventet buss til Eidsvoll. Kun to personer fra utvandrerfølget til Furnes valgte å bli med til Eidsvoll og deres program. Resten returnerte til Hamar. Alt i alt en flott dag og et flott arrangement.

Nye detaljer om familien

Som vi allerede vet, var deres siste bosted før de reiste en husmannsplass under Nerkvern gård i Brumunddal. Der var det på et tidspunkt seks husmannsplasser, men gården hadde ytterligere to. Henholdsvis Smeby og Nysveen, men om disse fantes så tidlig som 1850 vet vi ikke.

En husmannsfamilie flyttet fra gård til gård og ble ikke boende lenge på samme sted. Hans Iversen og familien har bodd på følgende steder før de havnet på Nerkvern, men det kan være flere-. Bjørnerudeie ca. 1828, Johannes født her 1828.

Pinnerudeie ca. 1831, Maria født her 1831.

*F.v.: Marte Bratengen, Mina Fridtun Bratengen, Eli Berit Aas (bak), Mathilde Jørandstad Løvoll, Tuva Smestad Williksen, Kristina Brodal Syversen, Astrid Groseth, Maud Groseth og Gunvor Brodal.
Foto: Kristine Dysthe*

Ringsaker Blad ved Kristine Dysthe leverte en fyldig reportasje om det som skjedde i Mjøsparken. På bildet er skuespillere både fra Veldre og Furnes historielag samt noen medpassasjerer.

og Veldre, og veldig mange av dem seilte med båten Sjøfna i 1850. De ble nok sterkt påvirket av pålitelig informasjon om landet der over fra Nils Olsen Kjos, også kalt Kjoskjempa, som da allerede hadde returnert fra en rekognoseringsstur til Amerika i 1846. Han utgav etter reisen et hefte med gode råd til andre som ønsket å reise og som hadde den tunge tittel - **Beskrivelse over en**

Høsbjøreie ca. 1834-1838, Lisbet og Gunnor er født her 1834 og 1837.

Svartsveen 1838-1841 SELVEIER, på en plass skilt fra Høsbjør østre i 1835. I 1838 var skjøtet på 100 spdr., men Hans og familien solgte og flyttet videre allerede i 1841. I 1866 var Svartsveen 3 mål dyrket, 45 mål naturlig eng og en del lauvskog (se Furnes Bygdebok I, s. 208).

Skjellungbergeie, vestre 1841- ca. 1842, Agnete født her 1841.

Gresbyeie ca. 1845, når Maria blir konfirmerert.

Nerkverneie fram til 1850

Et spørsmål som reiser seg siden de var de første som reiste fra Furnes er hvordan de kom fram til beslutningen om å dra. Informasjon om muligheter i Amerika må de ha fått og som overbeviste dem om at dette var et stort og riktig skritt og ta. Alis hadde i sitt arbeid kommet i god kontakt med folk på og rundt garden Præstsætra. Der var folk både fra Furnes og Stange som ble med på denne første store utvandningsbølgen fra Ringsaker

En meget pen antrukken familie møtte opp på brygga for å ta farvel med utvandrerne.

Rejse som Gaardbruger Niels Kjos fra Ringsaker paa Hedemarken i Aaret 1846 har foretaget fra Norge til Amerika og tilbage igjen, samt hans paa denne Rejse gjorte Iagttagelser angaaende Nybyggernes Forhold og Stilling der". Nils Kjos reiste over til Amerika igjen i 1849. Denne gang sammen med familien. Før han dro hadde han lagt grunnlaget for den første store masseutvandringen fra distriktet som nevnt over.

Angående Alis fra Hullebergseie på Ring så lur vi på om hun kunne være i slekt med Christian Hulleberg (f. 1843) som er en av karakterene i Utvandrierspelet. Han utvandret i 1866. Foreldrene hans het Johannes Monsen (1809- 1861) og Maria Olsdatter som er fra Hulleberg (1808-1898). Vi finner ingen direkte forbindelse til Alis Nielsdatter, men Mari Evensdatter Hulleberg var fadder til både Johannes og Alis, slik at de to kan ha kjent hverandre, selv om Alis var ni år eldre enn Johannes. Siden de begge var fra samme område på Ring rundt gardene Hulleberg og Kjos, er det helt klart at de hadde fått med seg info som Nils Olsen Kjos hadde skrevet.

Foreldrene til Alis Nielsdatter var Niels Olsen (død 1815, 67 år) og Marit Olsdatter (død 1837, 71 ½ år). De døde sannsynlig begge på Skavlia og bodde trolig der fra før 1815. Andre steder som er nevnt er Hulbergshagen og Veia. Alis utflyttet i 1819 fra Hullebergshagen i Ringsaker til Præstsætra i Furnes. Da Alis jobbet i Præstsætra var hun i 1824 fadder til Ole, en av ungene på gården. Som tjenestepike, 28 år, giftet hun seg i 1827 med Hans Iversen, 26 år, fra Bjørkli i Nybygda.

Hans sine foreldre var Iver Hansen Bjørkli (1777-1819) og Lisbet Gundersdatter (1763-1836), opprinnelig fra Ånnerud

i Veldre. De hadde tre barn der Hans var eldst, broren Gunder (1805-1876) og søstera Alis (1807-1874). Iver Hansen hadde også røtter fra Ringsaker, faren het Hans Amundsen (1719-1796), usikkert hvor han var fra, og moren Åse Iversdatter (1746-1819), opprinnelig fra Rudberg i Ringsaker, nevnt på Opsal i Veldre da hun ble gift med Hans Amundsen.

Iver er brukt som fornavn i flere ledd og en teori kan være å undersøke slektskap til Johannes Iversen, far til Christian, selv om dette kan være ønsketenking at så er tilfelle.

Prestsæterfolket hadde visstnok slektninger på Jevanøl. Noe som kan ha sammenheng med at 17 år gamle Andreas Tommesen fra Jevanøl var med i samme reisefølge på Sjøfna.

Ansvarlige for historien om de første utvandrerne fra Furnes: Asbjørn Røsbak og Gunvor Brodal.

Foto: Svein Erik Rophaugen

Fra Hamar brygge

Hamar syngespill av T. Karset og Lunna skolen

Konfransier Terje Joranger på Hamar ser på

T.v.: Isak Øverli og Geir Budde Erichsen som brødrene Olav og Martin Plassen fra Vang, av-gang Hamar

T.h.: Ole og Tosten Tostensen Gullord (Finn Brobakken og Olav Nordseth) med ungene Even og Ole (Hennie Mikalsen og Teodor Nordseth) fra Biri. Rast på Hamar

Under: Fam. Nerkværn fra Furnes, på Hamar

Fra utvandrerdagen på Atlungstad søndag 15. juni 2025

Samtidig som konserten pågikk – gikk en kopi av familien Søren og Kjersti Larsen med følgere, fra Atlungstad gård, over golfbana og ned til Brygga. De kom med hest og trille og i tidsriktige klær slik mange emigranter reiste midt på 1800-tallet.

Under: Reisefølget på vei over golfbana, Elisabeth

*Familiene Arne Gillund og Randi Løbakk som familien Kjersti og Søren Larsen Hjermstad
FOTO: Eva Learn*

Nøkleby er kusk. Foto: Martin Solli Gjerstad, Stangeavisa

Stange Historielag og Atlungstad Brenneri arrangerte Utvandrerdag på Atlungstad søndag 15. juni. En gruppe fra Stange Historielag hadde arbeidet med dette arrangementet sammen med Atlungstad Brenneri siden høsten 2024.

Arrangementet var gratis for publikum, og ble gjort mulig med pengestøtte fra Stange og Romedal almenninger, Stange kommune, Romedal Lions og Stange Historielag. Dessuten støttet Hamar kommune arrangementet med gratis utleie av mobil sene ved brygga. Dette var en gave gitt gjennom Utvandrer-museets venneforening.

Det var konsert fra en mobil scene nede ved brygga der kjente lokale musikere spilte og sang utvandrerinspirert musikk. De som opptrådte var: Tangen Mandskor, Søstrene Petra og Oline Slagsvold fra Vallset, Gruppe fra Vallset Trekkspillag, Lillebror Vasaasen og gruppen Johnsgård, Larsen og Langsjøvold.

Det var familiene Arne, Kjersti og Ingeborg Gillund, supplert med barn fra Randi Løbakk. Hele reisefølget var på 16 deltagere.

Et morsomt poeng med at Familien Gillund ble kopi av familien Søren og Kjersti Larsen på Utvandrerdagen, er at Gillund er i direkte slekt med utvandrerne Kjersti Engebretsdatter fra Vethammer.

Da reisefølget ankom brygga holdt konferansier Ola Syverinsen en avskjedstale:

Kjære reisefølge,

*Vi skal nå vinke farvel til **familien Larsen fra Hjemstad** – med mor Kjersti, far Søren, og sju modige barn. Lars, Engebret, Anne Lovise, Eline Mathea, Maren Kristine, Rikka og Syverin. Dere skal nå legge ut på en svært lang reise som vil ta dere over havet, til et nytt land og til et nytt liv i **Wisconsin, Amerika**.*

Det er tungt å se at dere drar. Vi vil savne dere. Stange har vært «heme», og jorda her har gitt dere næring. Men vi forstår at etter alle vanskeligheter dere har hatt, er det håpet om noe bedre som driver dere. Drømmen om nye muligheter, og muligheter for å skape noe som er deres eget.

Reisen vil kreve styrke, mot og en urokkelig tro, men dere har det som trengs. Søren, du med din arbeidskraft, og Kjersti, du med din stahet, visdom og omsorg – dere er fundamentet for familien. Og dere barn, dere bærer med dere en arv fra Stange, det er nyttig.

Amerika er et land med både utfordringer og muligheter. Det vil være dager med slit og savn, men det vil også være dager med glede og lykke. Hold fast ved hverandre, og støtt hverandre. Ikke glem hvor dere kommer fra. Ikke glem jordene, Mjøsa, eller de menneskene som elsker dere her hjemme.

Vi tenker på dere, og vi ber for dere. Ikke glem minnene fra Stange. Dere er alltid i våre hjerter.

Lykke til, kjære utvandrere. Vi sier ikke farvel for alltid, men på gjensyn. Måtte dere finne det dere søker.

Gud bevare dere.

Familien skulle etter planen gå om bord i Skibladner på brygga, og forlate Stange for godt der. Det var dessverre ikke nok vann i Mjøsa til at Skibladner kunne legge til på Atlungstad. I stedet ble reisefølget transportert i veteranbuss fra HOB til Hamar, der de gikk om bord i Skibladner.

Arrangementet ble en stor suksess.

Her vedlegges noen bilder fra Utvandrerdagen på Atlungstad søndag den 15. juni 2025.

Familien klar for avreise. Kjersti, Søren og 7 barn, alias «familiekopi» fra 2025

Foto: Eva Learn

Kjersti og Søren – Alias Ingeborg Gillund og Øivind Nordbø. Foto: Eva Learn

Søstrene Slagsvold fra Vallset – Petra, fiolin og Oline, cello. Foto: Knut Einar Volla

Fra Atlungstad: Reisefølget Søren Larsen Hjermsstad, spilt av familiene Arne Gillund og Randi Løbakk. Foto: Eva Learn

FOTO: Eva Learn.

Fire glade musikere – Evald Langsjøvold, Lillebror Vasaasen, Sven Arild Johnsgård og Tore Larsen.

Foto: Ola Syverinsen

RAPPORT FRA UTVANDRERJUBILEET – EIDSDVOLL

Av Marit Gran - Leder Eidsvoll historielag

Eidsvoll historielag ble invitert av Utvandermuseets venner til å delta i Innlandets markering av 200 årsjubileet for den organiserte utvandringen fra Norge til Amerika. Dette medførte at det meste av historielagets aktiviteter i 2025 dreide seg om utvandringen fra Norge.

Aktiviteter: Historielagets årsmøte i mars hadde **foredrag** av leder for Sons of Norway Eidsvoll om utvandringen fra Eidsvoll/Romerike

14.juni ble det etter initiativ fra medlem av historielaget invitert til **utekonsert** med Eidsvoll Janitsjarkorps: 'Hands across the

Sea'. John Erik Vika knyttet det hele sammen med en beretning om/fra en ung utvandrer. Bluesartist Marius Lien var gjest.

15.juni tok historielaget mot **det historiske følget fra Innlandet**.

Organisatoren på Eidsvoll Marit Gran ser til at alt går etter planen.

Hestekar Gunnar Fodstad fra Gullverksstallen og felespiller Susanne Olsholt Schjelderup møtte oss på Eidsvoll og lydsatte den stemningsfulle vandringa opp hulvegen til Eidsvoll kirke på Tingvoll

Vandring med hest og kjerre og felespiller (Susanne Olsholt Schjelderup) opp hulveien til Eidsvoll kirke. Vakkert skue med reisefølge i tidsriktige klær til fots opp samme bakke som mange av utvandrerne måtte vandre før toget kom til Eidsvoll.

Vannstanden var for lav til at Skibladner kunne legge til brygga og de reisende kom med buss. Resten av programmet gikk som planlagt:

- Program i Eidsvoll kirke

Kor (Fresco – dirigent Ludvik Kjærnes)

Kort historikk om Eidsvoll, hulvei, Tingvoll som knutepunkt både mht transport, men også som tingplass (Eidsivatinget) v Rolf Thon

Historisk tablå: samtale mellom Henrik Wergheland og hans søster Camilla (senere Collett) Eline Lorentzen (Eidsvoll amatørteater) og Øivind Strand Sandbu

-Transport til Eidsvoll 1814

Olav Veka og Nancy Coleman

-Program i Eidsvollsbygningen/Rikssalen

Samtale mellom dir. Bård Frydenlund og fag- og forskningsdirektør Norsk utvandermuseum Terje Hasle Joranger: Demokratiets forutsetninger i Norge på 1800-tallet

Kort omvisning i Eidsvollsbygningen

- Retur til Eidsvoll stasjon og tog nordover.

29.6. Tur til Ottestad, Utvandermuséet 4th of July 17. mai **Spel** av av Tor Karseth

16.10 Foredrag om boka «Fru Muus' klage v/forfatter Bodil Stenseth fra norsk utvandrermiljø i Holden menighet i Minnesota

Den første delen av den lange reisa er unnagjort, og reisefølgene har ankommet Eidsvoll. Det blir nok diligence videre til Christiania i morra for familiene fra Lillehammer, Moelv, Gjøvik, Nes, Furnes og Atlungstad, de reiste før det var lagt togskiner til Eidsvoll i 1854.

Forberedelser:

Programmet i sin helhet har medført mange timers forberedelse. Særlig gjelder dette samarbeidet rundt mottaket av det historiske følget fra Innlandet. Mange aktører var med i programmet og hadde hver for seg forberedelser og øving:

Felespiller - Eidsvoll amatørteater m fl. - Eidsvoll 1814

Mange timer er også gått med til samkjøring, kommunikasjon og avtaler. Undertegnede har, for å underlette samarbeidet med Utvandrer-museets venneforening, vært del av styret i venneforeningen og har derved brukt mange timer for å sikre godt og hyggelig samarbeid.

Historielaget søkte om støtte fra Eidsvoll kommune til jubileet og fikk innvilget kr 50 000,-. Kr 20 000, har gått til Utvandrer-museets venneforening og den historiske turen/Skibladner. Det resterende beløp har finansiert de øvrige aktivitetene.

Samarbeidet har vært både givende og hyggelig og vi regner med at den tette kommunikasjonen vil fortsette, nå som vi har etablert kontakt.

Eidsvoll 22.09.25

- Marit Gran

THOMAS SELTZER:

HVA NÅ MITT ELSKEDE AMERIKA ?

I forbindelse med Utvandrerjubiléet, inviterte Eidsvoll historielag Thomas Seltzer til å holde foredrag om dagens Amerika. Vi hadde et ønske om å ikke bare være tilbake-skuende, men også se om vi har noe å lære?

Crossings 200 har pekt på at «En utvandrer er også en innvandrer».

Seltzer startet med «Jørgen hattemaker» og drømmen om en bedre framtid som de norske utvandrerne bar på. I forrykende tempo og med humor og alvor trakk han fram den urovekkende utviklingen i dagens USA og årsaker til denne.

Vært å merke seg var bla. poengene med at «Ingen er sintere enn de menneskene som opplever at noe er tatt fra dem!» Familier, vanlige mennesker i USA som tidligere klarte seg og som nå opplever et økonomisk og sosialt fall. Likeledes pekte han på at dagens unge i USA er den første generasjon som ikke har troen om en bedre framtid! Arbeidet vi gjør for å motvirke utenforskap er av enorm betydning for at nye generasjoner skal engasjere seg og ha tro på samfunnet de lever i.

Ikke mange kjenner Amerika bedre enn Seltzer – det var en spennende og skremmende «reise han tok oss med på!

Litt om ny permanentutstilling

Lørdag 7. juni: åpnet Norsk Utvandrer-museum ny, permanent utstilling: «Ukjent landskap»..

Utstillingen var åpen gjennom hele sommersesongen, den tar for seg «*de ufortalte historiene*». Gjennom enkelt-menneskers liv dykker vi inn i historien. I utstillingen vil du møte noen av de 900 000 nordmenn som utvandret - de har alle sin egen historie, ikke to er like. Med utstillingen pirker vi også borti emner som det tidligere har vært stille rundt.

«The empty land».

Var det virkelig det? Eller var det noen som hadde vært på disse landområdene før nordmenn fikk det nesten gratis eller for en overkommelig penge?

«I USA kunne du lykkes dersom du bare jobbet hardt.» Gjaldt dette for alle? Hvilken plass hadde nordmenn i det amerikanske rase-hierarkiet?

«Norge var et fattig land den gangen.» Var vi egentlig det? Og var det de fattige som reiste?

I brevene skrev man hjem om store gårder og gode avlinger. Hva med de man aldri hørte noe fra - hva skjedde med dem?

"Et lands utvandrer er et annet lands innvandrer"

Utstillingen viser dessuten likheten mellom nordmennenes historiske utvandring fra Norge og dagens innvandring til Norge.

Bilder og brev fra emigranter samholdes med video og brevttekster av immigranter.

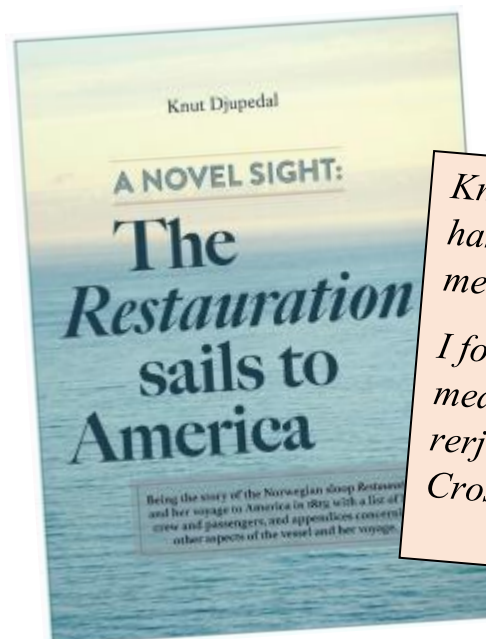
Video: Passasjer mellom 1980-2021

I denne videoinstallasjonen av **Damir Avdagić** møter vi fem unge voksne som alle kom til Norge som barneflyktninger på 1990-tallet. De fremfører vitnesbyrd fra perioden 1980–95 fra konflikten i det tidligere Jugoslavia. Under presentasjonen avbryter deltakerne rollene sine og veksler mellom språk. De ser på historien de har felles og deler sine erfaringer med nasjonal, politisk og sosial tilhørighet.

Damir Avdagićs praksis behandler historisk minne og identitet gjennom tekst, performance og video. Konflikten i det tidligere Jugoslavia danner en sentral del av Avdagićs familiehistorie. Han bruker denne hendelsen som utgangspunkt for å ta opp temaer som skiftende politiske systemer, migrasjon og forholdet mellom generasjoner.

Utstillingen har fått støtte fra:

- Stiftelsen Fritt Ord
- Sparebankstiftelsen Hedmark
- Bergesenstiftelsen
- Innlandet Fylkeskommune
- Barne- og familiedepartementet
- Sons of Norway

*Knut Djupedal
har kommet
med ny bok!
I forbindelse
med utvandrerjubileet
Crossing 200*

Fra styrets arbeid

Høsten 2025

Styremøte i Venneforeningen tirsdag 2. september.

Styreleder takket samtlige for god innsats gjennom alle arrangementene denne sommeren. Alle nevnt og ingen glemt. Styret bemerket også at uten styrelederens lansering av den historiske Skibladner-turen på Mjøsa og det historiske Spelet med Tor Karseth, samt hennes utrettelige engasjement, hadde det ikke blitt slike vellykkede bidrag til Crossing 200 fra Utvandermuseet.

Skibladner-turen - oppsummering

Foreløpig regnskap for Skibladner-prosjektet viser et lite underskudd. Dette balanserer vi ut med noe bidrag fra Spelet som gikk med overskudd.

Skibladner-turen på Mjøsa har gitt mange ringvirkninger og skap mye aktivitet, virkelig mye mer enn vi kunne drømt om, i historielagene og andre institusjonen som har hatt arrangementer med utvandring til Amerika som tema.

Tirsdag 28. oktober har f.eks. Norsk Vegmuseum ved Hunderfossen dette som tema. Vi arrangerer felles medlemstur dit.

Eidsvoll historielag har arrangert møte på Eidsvoll kino med Thomas Seltzer's Amerika, og har temamøte om Fru Muus sin klage, torsdag 16. oktober.

Historielagene i Ringsaker og Ringsaker bibliotek har hatt mange arrangement, bl.a. utstilling og foredrag om Kvinden og Hjemmet ved Nancy Coleman.

Videre samarbeid med historielagene

Venneforeningen følger opp det gode samarbeidet med historielagene, og har invitert til høstmøte på Utvandermuseet torsdag den 9. oktober kl. 19-21. Vi går igjennom de lokale arrangementene som ble gjennomført i forbindelse med Skibladner-turen, orienterer hverandre om videre planer og diskuterer mulig videre samarbeid. Fotografene Eva og John Learn deltar også med sine bilder og videoer fra Skibladner-turen.

Tanken var å strøme arrangementet i New York når *Restoration* ankommer havna. Dette lar seg dessverre ikke gjennomføre rent teknisk, og er kansellert.

Learn Film

Jonatan og Eva Learn filmet på Skibladner og på bryggene; Moelv, Atlungstad, Eidsvoll, Gjøvik og Nes. På de øvrige bryggene er det Anno som har filmet. Det er produsert mye bra produkter. Stange historielag har kjøpt 29 bilder og en film av reisefølger da familien Søren Hjermstad emigrerte i 1850.

Øvrige aktiviteter

Styret arrangerer høstfest på låven til Gunvor Brodal i Furnes den 7. oktober. Alle skuespillere i Spelet inviteres.

Styret drar til Oslo onsdag den 3. desember og deltar på den offisielle avslutningen av Crossing 200 på Nasjonalmuseet. Styret spiser middag i Oslo før hjemreise.

Styret var enige om å droppe den tidligere foreslåtte temakvelden med historien om

forliset av båten Zee Ploeg utenfor Bergen høsten 1817.

Styret arbeider med å etablere en mulig Sy og Strikkekafe med produksjon av artikler

for salg på museet. Slike produkter kan være tørkle, forkle, sjal mm.

Museet trenger hjelp til Halloween fredag 31. oktober, kl. 16.30 – 19.30.

Litt om KØNNBANDUKA 2025 i Stange

UKA 2025 21.-27. september

Årets tema: Migrasjon og identitet

SØNDAG 21. sept kl. 11-16
Barnas verdensdag! Kunstverksted, DI-kurs, musikkvevnytt, ansiktsmaling, sport og spill - og mye mer!
Kjonerudtunet

MANDAG 22. sept
Slektsforsningskurs med Slek og data - Hedmark kl. 10-14, Kjonerudtunet
Solokonsert og musikkprat med Adam Douglas kl. 19.00, Kjonerudtunet

TIRSDAG 23. sept kl. 11-14
Smokebiter fra verden w/ Mjøskademi et foredrag med blant annet Edith Skjelver om Ungarsk historie, kunst og kultur, Kjonerudtunet

ONSDAG 24. sept
Åpen jubileumsutstilling - "Tilgjengelig landskap" kl. 10.30 og kl. 17.30, Norsk Utvandrer-museum
Guidet stolpejakt

TORSdag 25. sept kl. 19.00
Foredrag med Zahid Ali: Ikke vær deg selv Om å tilpasse seg omgivelsene, både der man er nå og der man ønsker å være, Stange bibliotek

FREDAG 26. sept kl. 19.00
Konsert "Bridging worlds - one song at a time" Med Martine Kraft, IWASHERE og Fred Hill St., Norsk Utvandrer-museum

LØRDAG 27. sept kl. 19-21
Dans på stien Arrangeres i samarbeid med PS: Dans og Norsk Utvandrer-museum Oppmøte: Trollparken, Ottestadstien

Mer utfyllende informasjon om programmet finner du på: www.stange.kommune.no

Temauka (uke 39) fikk navnet *Kønnband UKA*, som er et nytt konsept i Kønnband-familien, med program på Kjonerudtunet i Ottestad, Stange bibliotek og Norsk utvandrer-museum. Dette som et bidrag til jubileet Crossings 200

Dert ble ei uke fylt med aktiviteter og arrangementer som favnet bredt i innhold, aktiviteter og målgrupper, en god blanding av alt fra musikk, foredrag, smakebiter fra verden, kurs og aktiviteter

Stange er vertskommune for Norsk utvandrer-museum, derfor har det vært naturlig å bygge et program rundt utvandrerjubileets tematikk migrasjon og identitet, og dette konseptet kan videreutvikles med nye temaer i årene som kommer.

To av trekkplastrene under UKA var **artist Adam Douglas** og **komiker Zahid Ali**, henholdsvis 22. og 25. september. Douglas er utvandret amerikaner, og Ali har pakistanske aner. Adam Douglas stilte til musikkprat og solokonsert på Kjonerudtunet 22. september. En svært eksklusiv konsertopplevelse med kun 70 plasser, der publikum fikk et helt unikt innblikk i artistens musikkidentitet. Han hadde kun gitaren som reisefølge til Ottestad, og bød på tilstedeværelse på scenen, et vanvittig gitararbeid og en sjelden musikalitet for de fram-møtte.

Torsdag 25. september kom Zahid Ali til Stange bibliotek med et foredrag der han delte historier fra egen oppvekst. - Foredraget «Ikke vær deg selv» handlet om å tilpasse seg omgivelsene der man er nå og der man ønsker å være. Zahid Ali, som er kjent som Norges første stand-up komiker med ikke-

vestlig bakgrunn, brukte humor for å forene kulturer. Selv om tematikken var seriøs, satt nok latteren løst også her.

Onsdag 24.09 - Stolpejakt og åpen utstilling

Da ble det stolpejakt i området rundt Utvandermuseet, og museet holdt for anledningen åpent for de som også ønsket å ta en titt på jubileumsutstillingen «Ukjent landskap» (se side 19).

Fredag 26.september ble et helt spesielt musikalsk møte på museet med sanggruppa **Bridging worlds - one song at a time**

Fred Hill Sr., musiker, kulturformidler og lærer fra The Confederate Tribes of the Umatilla Indian Reservation i USA var på norgesbesøk og gjest i musiker og komponist Martine Krafts electronica-folk trio IWASHERE, og var på Norsk utvandermuseum for å dele musikk og historier med oss.

Fred Hill Sr. er en respektert musiker, kulturformidler og lærer fra The Confederate Tribes of the Umatilla Indian Reservation.

Hos Lakotaene i Pine Ridge Reservatet ble

Martine Kraft spurt om hun ville komponere noe til bøflene. Det ble starten på prosjektet **Bridging Worlds - one song at a time**. *“Through music we will learn from one another, and with music we will pass it on, bridging worlds one song at a time”.*

Prosjektet ble støttet av Innlandet Fylkeskommune og Musikk Innlandet. Dette arrangement inngikk i programmet til KønbandUKA 2025 med tema migrasjon og identitet, som ble arrangert av Stange kommune med støtte fra Innlandet fylkeskommune.

Lørdag 27.09 - Dans på stien 2025

Som en del av KønbandUKA 2025 ønsket museet velkommen til en ny magisk vandreforestilling i Stanges vakre natur, langs Mjøsa og frem til Utvandermuseet. *Dans på stien*.

Dans på Stien er et samarbeid mellom PS:Dans, Stange Kommune og Norsk Utvandermuseum.

Siste sia - Venneforeningen og Museet

Aktiviteter 2025

Statsarkivet i Hamar skal flytte til Anno/Domkirkeodden i løpet av 2026. På grunn av arbeidet med flyttingen er lesesalen stengt, og **Slektsverkstedet avlyst** inntil videre.

Torsdag 9. oktober, kl. 19.00-21.00 – Møte med historielagene på Utvandermuseet

Venneforeningen har invitert til høstmøte – Gjennomgang av Skibladnerturen og diskusjon om videre samarbeid.

Onsdag 29. oktober – Hamarseminaret

Utvandermuseet trenger hjelp til dette arrangementet.

Fredag 31. oktober, kl. 17.00 – Halloween

Tradisjonen tro arrangerer museet Halloween denne dagen.

Det trengs frivillige på kjøkkenet, i kafeen, fyre bål, kle deg ut, være på aktivitetsrommet eller være parkeringsguide.

Onsdag 3. desember, hele dagen – Jubileumskonferanse på Nasjonalmuseet i Oslo

Offisiell avslutning av Crossings 200.

Onsdag 10. desember, kl. 12:00 - 14:00 - Julemøte på Utvandermuseet

Torsdag 19. februar 2026, kl. 18.00-20.30 – Årsmøte i Venneforeningen